

УДК 617.7:658.386

О.М. Панько

ОПТИМІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

ДВНЗ „Івано-Франківський національний медичний університет”

Резюме. У статті розглянуто особливості самостійної роботи студентів (СРС) при вивченні курсу офтальмології в контексті Болонської декларації. Доведено, що СРС при опануванні навчальної дисципліни є однією з найбільш ефективних форм навчання, завдяки якій студенти краще засвоюють кожен модуль дисципліни. Відмічено роль викладача, який допомагає студентам подолати труднощі при виконанні СРС. Проаналізовано складові цієї діяльності, а саме: студенти пови-

нні навчитися виділяти пізнавальні завдання, вибирати способи їх вирішення, виконувати операції контролю за правильністю вирішення проблемних ситуацій, удосконалювати навички реалізації теоретичних знань як на усвідомленій, так і на інтуїтивній основі, тобто розвивати клінічне мислення.

Ключові слова: самостійна робота студентів, Болонський процес, офтальмологія.

Відповідно до вимог Болонської декларації освітня діяльність – це передусім нова філософія, пов’язана з новими принципами організації навчального процесу, новим типом відносин між викладачем і студентом, нові „технології” опанування знань тощо [2].

Одним із напрямів цієї філософії є виховання прагнення до самонавчання та відповідних навичок, самовиховання і самовдосконалення протягом усього активного життя. На сучасному етапі у студентів ці навички відсутні або недостатньо сформовані. Саме тому систематична самостійна робота студента – один із дієвих шляхів вироблення навичок самонавчання. Сьогодні ця робота вимагає певного вдосконалення. Над цією проблемою працюють викладачі кафедр, усвідомлюючи, що майбутнім лікарям-стоматологам доведеться працювати в нових соціально-економічних умовах, де зростає значимість здатності до самостійного прийняття необхідних рішень і формування якостей, потрібних для участі в трудовому процесі, а також вміння критично оцінювати результати своєї діяльності.

Підготовка спеціалістів в університеті ведеться за концепцією постійного інтегрованого тренінгу на основі поєднання класичних, історично сформованих методичних засад викладання у вищій медичній школі з новітніми технологіями навчання, які, зокрема, передбачають перехід до так званої студентоцентрированої системи навчання, центральною фігурою якої стає не викладач, а студент. Створюються умови для самостійного оволодіння ним усіма вміннями та навичками, необхідними для професійної діяльності. Головним принципом такої підготовки є використання інноваційних технологій навчання на всіх етапах – від вивчення фундаментальних дисциплін до засвоєння власне клінічних дисциплін, що забезпечує формування у майбутнього спеціаліста не лише теоретичних знань, але й глибоких практичних навичок та умінь [1].

Організована самостійна робота студентів стоматологічного факультету при вивченні офта-

льмології повинно стати одним з основних засобів розвитку аналітичного, творчого, клінічного мислення [4]. При аналізі недоліків якості медичної освіти в контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій школі було показано, що студенти недостатньо працюють біля ліжка хворого і погано опановують сучасні методи діагностики та лікування. У навчальний процес не впроваджуються принципи надання медичної допомоги на засадах доказової медицини [2, 4].

Викладачі кафедри нейрохірургії та офтальмології Івано-Франківського національного медичного університету в навчальному процесі намагаються формувати інтерес у студентів до спеціальності „Офтальмологія”, розширюють їхнє клінічне мислення, наближують до розуміння і правильної оцінки стану здоров’я кожного конкретного пацієнта.

Тому важливу роль при вивченні офтальмології відведено розробці форм і методів оптимізації організації самостійної роботи студентів [3].

Самостійна робота під керівництвом викладача на курсі проходить у формі ділової взаємодії на принципах гуманізму та толерантності, коли студент від нього отримує прямі вказівки та навчально-методичні рекомендації. Важливим елементом успішного виконання самостійної роботи є вміння студентів працювати з навчальною, науковою та методичною літературою та використовувати комп’ютерні технології. Перехід до модульно-кредитної системи навчання дозволило стимулювати активну навчальну та творчу діяльність студента. Адже в системі ECTS тільки від нього залежить кінцевий результат – засвоєння відповідної частини навчальної програми та його оцінка викладачем. Викладацьким складом курсу офтальмології створена web-сторінка курсу, де розміщені електронні версії текстів лекцій, методичних вказівок, тренувальних тестів для підготовки до ПМК.

Самостійна робота студентів має дві форми – позааудиторну та аудиторну. Позааудиторна робота спрямовується викладачем. З метою по-

кращення її якості для студентів на початку семестру з кожної теми СРС подається список рекомендованої літератури, пропонуються методичні вказівки. Такий вид роботи дозволяє студентам використовувати знання на практиці, розширює і поглиблює ці знання, підвищує успішність студентів і їх зацікавленість до навчання.

Самостійна ж робота студентів в аудиторії будується, в основному, за такими напрямками: курація хворих і клінічне обговорення їх діагнозу в присутності викладача; вирішення клінічних завдань, запропонованих викладачем; тестовий контроль вихідного рівня знань.

Для розвитку клінічного мислення потрібно використовувати не тільки традиційні методи СРС, але й методи, спрямовані на вирішення складних ситуаційних завдань, особливо в поєднанні з унаочненням у формі мультимедійної презентації, фотоматеріалів, рентгенограм тощо, у тому числі і при самостійній роботі з хворим. Важливим моментом заохочення студентів до виконання самостійної роботи є написання рефератів, блок-схем, у яких матеріал подається графічно з урахуванням логічних зв'язків. Самостійна робота студента зараховується після перевірки її викладачем та співбесіди про виконану роботу.

Особливе значення має індивідуальна самостійна робота, яка дає можливість отримати відповідну кількість балів за реферативні повідомлення та клінічні дослідження, результати яких представляють на студентських наукових конференціях університету та інших вишів України.

Контролювати виконання СРС необхідно на кожному поточному практичному занятті і обов'язково на підсумковому занятті з модуля, на якому за якість виконання СРС виставляються окремі бали.

У дусі Болонських перетворень кожна навчальна дисципліна, у тому числі й „Офтальмологія”, формується як сукупність тісно пов'язаних між собою змістових модулів. Їх вивчення передбачено протягом семестру. Під змістовим модулем розуміємо логічно завершену частину теоретичного та практичного навчального матеріалу, яка відповідає певному об'єкту вивчення. Змістові модулі формують розділи навчальної дисципліни. Наприклад, змістові модулі „Офтальмологія”:

1. Анатомо-топографічні особливості органа зору. Захворювання додаткового апарату ока.
2. Запальні та дистрофічні захворювання ока.
3. Пошкодження органа зору. Раптова втрата зору.

Кожен модуль складається з: підготовки до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання навичок змістового модуля, підготовки огляду наукової літератури або проведення дослідження (індивідуальна робота) та тем, що виносяться для самостійного опрацювання. Модулі побудовані на основі причинно-наслідкового зв'язку, що пояснює сучасне наукове розуміння

основоположних офтальмологічних категорій. У структуру кожного змістового модуля входить комплект тестових завдань та практичних навичок. Наприклад, у змістовому модулі 1 визначити гостроту зору, поле зору, кольоровий зір, темнову адаптацію, клінічну рефракцію, акомодацию, зміни положення очних яблук в орбіті, сльозопродукцію, прохідність слізних шляхів; у змістовому модулі 2 здійснювати обстеження рогівки та передньої камери за допомогою бічного освітлення, оптичних середовищ у прохідному світлі, визначати війкову чутливість та проводити інтерпретацію стану внутрішньоочного тиску за допомогою тонометра Маклакова, пальпаторно та стану очного дна (диску зорового нерва, сітківки, судин); у змістовому модулі 3 вміти надавати невідкладну допомогу при хімічних, термічних опіках, проникаючих пораненнях, проводити інтерпретацію змін органа зору при запальних захворюваннях, новоутвореннях, пояснювати встановлення групи інвалідності, оволодіти уміннями визначати кут косоокості за Гіршбергом та за допомогою периметра.

Отже, спеціаліст системи охорони здоров'я сьогодні – це вмілий організатор, людина високої культури, широкої ерудиції, здатний на практиці застосувати набуті знання. Він уміє працювати з пацієнтом, прислуховується до думки колег, критично оцінює досягнуте. Для того, щоб виконувати всі ці вимоги, студент повинен глибоко, у повному обсязі опанувати програмний матеріал. Та цього мало. Треба навчитися весь час вдосконалювати свої знання, виробляти навички дослідника, мати широкий тематичний кругозір. Без цього важко орієнтуватися в обсязі знань, яких стає більше в зростаючому потоці медичної інформації. Саме тому процес навчання в університеті дедалі більше спирається на самостійну, близьку до дослідницької, діяльність студентів. Звичайно, не слід, заради Болонського процесу, ліквідувати ті позитивні надбання, яких було досягнуто професорсько-викладацьким складом кафедри офтальмології в минулі роки [5].

Для успішної організації самостійної роботи студенти стоматологічного факультету повинні: регулярно планувати самостійну роботу як різновид пізнавальної діяльності за допомогою причинно-наслідкового зв'язку та методів логіки доказу виділяти суттєве, головне і відкинути однічне, другорядне; мотивувати теоретичні завдання та практичні вправи; адаптуватися до інноваційних методів та методик у самостійному засвоєнні теоретико-прикладних знань; володіти новітніми інформаційними технологіями (мережа Інтернет) та виробляти навички інтелектуальної роботи із спеціалізованою інформацією; бути готовими до відповідальності, керівництва та взаємодії.

Висновок

Реформування вищої медичної освіти згідно з Болонською конвенцією вимагає значного збільшення матеріальних витрат на переоснащення

навчальної бази та корекції практичної сторони навчання, яке б сприяло становленню кваліфікованого фахівця.

Література

1. Болонський процес і система організації практичної підготовки студентів / С.М. Нейко, Л.В. Глушко, М.І. Мізюк [та ін.] // Мед. освіта. – 2007. – № 2. – С. 56-58.
2. Волосовець О.П. Питання якості освіти у контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій школі / О.П. Волосовець // Досвід впровадження основних засад Болонського процесу в систему вищої медичної освіти: тези доп. наук.-метод. конфер. – Тернопіль, 2005. – С. 56-58.
3. Зубаренко О.В. Організація самостійної роботи студентів за умов модернізації медичної освіти: матеріали навчально-наукової конференції [“Інтеграція української медичної освіти в європейський та американський медичний простір”] / О.В. Зубаренко, Т.В. Стоєва, О.О. Портнова. – Тернопіль, 2006. – С. 173-174.
4. Медична освіта у світі та в Україні / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець [та ін.]: навч. посібник. – К.: Книга-плюс, 2005. – 383 с.
5. Шкроміда М.И. К вопросу о совершенствовании самостоятельной работы студентов по офтальмологии / М.И. Шкроміда, Р.М. Цок, О.В. Киндрат // Офтальмол. ж. – 1991. – № 2. – С. 121-123.

ОПТИМИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА ПРИ ИЗУЧЕНИИ КУРСА ОФТАЛЬМОЛОГИИ В КОНТЕКСТЕ БОЛОНСКОЙ ДЕКЛАРАЦИИ

О.М. Панько

Резюме. В статье рассмотрены особенности самостоятельной работы студентов (СРС) при изучении курса офтальмологии в контексте Болонской декларации. Доказано, что СРС при овладении учебной дисциплины является одной из наиболее эффективных форм обучения, благодаря которой студенты лучше усваивают каждый модуль дисциплины. Отмечено роль преподавателя, который помогает студентам преодолеть трудности при выполнении СРС. Проанализированы составляющие этой деятельности, а именно: студенты должны научиться выделять познавательные задачи, выбирать способы их решения, выполнять операции контроля за правильностью решения проблемных ситуаций, совершенствовать навыки реализации теоретических знаний, как на осознанной, так и на интуитивной основе, то есть развивать клиническое мышление.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, Болонский процесс, офтальмология.

OPTIMIZATION OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS OF STOMATOLOGICAL FACULTY WHILE STUDYING OPHTHALMOLOGY COURSE IN THE CONTEXT OF THE BOLOGNA DECLARATION

O.M. Panko

Abstract. The peculiarities of independent work of students (IWS) while studying ophthalmology course in the context of the Bologna declaration are considered in the article. IWS has proved to be one of the most effective forms of studying while mastering the subject, due to which students master every module of the discipline much better. The role of the teacher who helps students to overcome difficulties in IWS performing is mentioned. The constituents of this activity are analysed, in particular: students must learn how to distinguish cognitive tasks, to choose the methods for their solution, to accomplish the operations of control over the correctness of dealing with problem situations, to perfect skills in use of theoretical knowledge, both on the perceived and on the intuitional basis, id est to develop a clinical mode of thinking.

Key words: students' self-study, Bologna, ophthalmology.

SHEE "National Medical University"(Ivano-Frankivsk)

Рецензент – проф. В.К. Ташук

Buk. Med. Herald. – 2013. – Vol. 17, № 4 (68). – P. 233-235

Надійшла до редакції 18.10.2013 року